

Nr 123.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pension eller understöd åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.; given Stockholms slott den 7 mars 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredraganden under punkterna 1:o—19:o hemställt.

GUSTAF.

John Ericsson.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Statsrådet Ericsson anmäler uppkomna frågor om pension eller understöd åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl. och anför därvid:

1:o.

Förrådsunderofficeren vid Strömsholms ridskola Carl Algot Theodor Isén.
Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Isén är född den 9 december 1887 och således 59 år gammal;
att han den 1 november 1908 antagits till volontär vid dåvarande livregementets dragoner;

att han den 1 november 1911 befordrats till distinktionskorpral, från vilken beställning han avgick den 15 maj 1915;

att Isén efter avgången från sistnämnda beställning kvarstätt såsom furir i reserven, där han den 15 december 1920 förordnats till sergeant och den 1 november 1934 till fanjunkare;

att han den 17 augusti 1921 anställts såsom tjänstförrättande förvaltare samt från och med den 1 september samma år förordnats till förvaltare vid Strömsholms ridskola;

att han under tiden 24 januari 1940—30 september 1942 varit inkallad till krigstjänstgöring med placering i sin befattning såsom förvaltare vid ridskolan och därunder åtnjutit krigsavlöning såsom fanjunkare i reserven;

att han den 1 oktober 1942 förordnats i arvodesbefattning såsom förrådsunderofficer vid ridskolan;

att han såsom förvaltare vid ridskolan intill den 1 oktober 1942 — med undantag för tid varunder han åtnjutit krigsavlöning — uppburit ett årligt arvode å 1 950 kronor jämte dyrtidstillägg samt fri bostad och bränsle samt planteringsland, varjämte han erhållit beklädnadsersättning med 120 kronor för år, vilken ersättning från och med budgetåret 1937/38 inräknades i arvodet, som därigenom höjdes till 2 070 kronor;

att han såsom förrådsunderofficer uppbär arvode, motsvarande nettolön i löneklass 8 i den i militära avlöningsreglementet intagna löneplanen Uo, jämte rörligt tillägg och kristillägg;

att han, som fullgjort honom i egenskap av underofficer i reserven åliggande fredstjänstgöring, från och med avskedet från sin nuvarande arvodesbefattning är berättigad till reservpension enligt 1912 års reservbefälsförordning med 200 kronor för år jämte tilläggsförmåner;

samt att han beräknas lämna sin anställning såsom förrådsunderofficer med utgången av september 1947.

Chefen för Strömsholms ridskola har hos Kungl. Maj:t hemställt, att Isén vid sitt avsked måtte erhålla pension enligt bestämmelserna för fanjunkare på aktiv stat.

Försvarets civilförvaltning har tillstyrkt utverkande av pension åt Isén samt därvid anfört, bland annat, följande:

Försvarets civilförvaltning vill erinra, att vissa icke pensionsavgångna underofficerare i reserven, vilka varit förordnade såsom rullföringsbiträden mot ersättning av i staterna för rullföringsbefälhavare med biträden uppförda arvoden och sedermera förordnats såsom expeditiionsunderofficerare i arvodesbefattningar vid organisationen för de värnpliktigas inskrivning och redovisning, beviljats pensioner av riksdagen. Sålunda medgav 1945 års riksdag (prop. nr 53 p. 2; bankoutsk. utl. nr 13 p. 2; riksd. skr. nr 122), att envar av f. rullföringsbiträdena, fanjunkaren i Jämtlands fältjägarregementets reserv J. Bengtsson, fanjunkaren i Bohusläns regementets reserv G. F. T. Thunander och fanjunkaren i förutvarande Västmanlands regementets reserv A. H. Lindgren finge uppbära en årlig pension, Bengtsson och Lindgren å 1 200 kronor och Thunander å 1 128 kronor. Ifrågavarande rullföringsbiträden hade innehaft manskapsanställning och varit förordnade som rullfö-

ringsbiträden och expeditionsunderofficerare Thunander i sammanlagt 28 år, Bengtsson i sammanlagt 34 år och Lindgren i sammanlagt 36 år.

Med hänsyn härtill och då Iséns anställnings- och avlöningsförhållanden äro i stort sett likartade med ovannämnda rullföringsbiträdens, synes det skäligt, att jämväl Isén tillerkännes någon årlig pension vid avgång från den av honom nu innehavda arvodesbefattningen.

Vad angår pensionsbeloppets storlek torde detsamma — vid det förhållandet att Isén vid beräknad avgång ur tjänst den 1 oktober 1947 kommer att kunna åberopa en sammanlagd statsanställning med effektiv tjänstgöring av omkring 32 år 7 månader — böra i likhet med vad som bestämts för ovannämnda Bengtsson och Lindgren bestämmas till 1 200 kronor, vilket belopp dock torde i anslutning till uttalandena i propositionerna 1946: 5 och 1946: 72 böra höjas med förslagsvis 20 procent.

Statskontoret har i likhet med försvarets civilförvaltning funnit skäligt, att Isén tillförsäkras årlig pension. I fråga om pensionsbeloppets storlek har statskontoret anfört, att ämbetsverket icke hade något att erinra emot att pensionen bestämdes enligt de grunder, som civilförvaltningen föreslagit, dock att pensionsbeloppet med hänsyn till kungörelsen den 31 maj 1946 (nr 402) angående omreglerad tjänstepension syntes böra fastställas till 1 752 kronor för år jämte rörligt tillägg och kristillägg.

I överensstämmelse med statskontorets förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förrådsunderofficeren vid Strömsholms ridskola Carl Algot Theodor Isén må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1 752 kronor.

2:o.

Förre ombudet hos pensionsstyrelsen Karl August Karlsson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Karlsson är född den 12 januari 1873 och således 74 år gammal;

att han under tiden 1 november 1913—30 juni 1946 varit pensionsstyrelsens ombud i distrikt, omfattande större delen av Kronobergs län (från och med den 1 januari 1918 i 75 pensionsdistrikt inom Sunnerbo- och Växjöområdena i nämnda län);

att han för uppdragets fullgörande åtnjutit arvode, uppgående till 1 800 kronor för år under tiden 1 januari 1920—30 juni 1927, 3 000 kronor för år under tiden 1 juli 1927—30 juni 1939, 3 300 kronor för år under tiden 1 juli 1939—30 juni 1942, 3 600 kronor för tiden 1 juli 1942—30 juni 1943 samt 3 400 kronor för år under tiden därefter;

att uppdraget såsom pensionsstyrelsens ombud utgjort hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla alltifrån år 1918;

samt att han varit ledamot av 1920 års kommitté för socialförsäkringens organisation ävensom innehaft åtskilliga andra uppdrag av allmän natur.

I skrivelse den 22 maj 1942 hemställde *pensionsstyrelsen* hos Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen tillerkänna Karlsson pension av statsmedel på grund av hans ifrågavarande förordnande såsom styrelsens ombud. I häröver avgivet utlåtande anförde *statskontoret*, att då befattning såsom pensionsstyrelsens ombud syntes få anses vara av den beskaffenhet, att pension å densamma i princip icke borde utgå, ämbetsverket med hänsyn jämväl till de konsekvenser, ett bifall till framställningen med säkerhet skulle komma att medföra, icke kunde förorda, att pension av statsmedel i förevarande fall utverkades. I betraktande av de i ärendet föreliggande särskilda omständigheterna ansåge sig statskontoret emellertid kunna förorda, att en gratifikation, förslagsvis å 1 500 kronor, tillerkändes Karlsson vid avgång från befattningen. Genom beslut den 13 november 1942 fann *Kungl. Maj:t* framställningen ej föranleda annan åtgärd än att Kungl. Maj:t med hänsyn till i ärendet föreliggande särskilda omständigheter förordnade, att till Karlsson skulle efter det hans förordnande såsom pensionsstyrelsens ombud upphört utbetalas en gratifikation å 1 500 kronor.

Frågan om beredande av pension åt Karlsson på grund av hans förenämnda uppdrag var föremål för prövning av *1943 års riksdag* i anledning av två då väckta likalydande motioner. *Bankoutskottet* anförde därvid följande (utsk. utl. nr 31, p. 12):

Såsom statskontoret anført, torde befattning såsom pensionsstyrelsens ombud icke vara av beskaffenhet att böra grunda rätt till pension. På grund härav kan utskottet — även med beaktande av Karlssons mångåriga väl vitsordade tjänstgöring — icke tillstyrka bifall till det i motionerna väckta förslaget. Det må framhållas, att ett tillmötesgående av förslaget icke torde kunna undgå att medföra konsekvenser beträffande såväl vissa av pensionsstyrelsens övriga ombud som jämväl andra befattningshavargrupper med likartade tjänstgöringsförhållanden.

Med hänsyn till det anförda och då Karlsson enligt beslut av Kungl. Maj:t tillerkänts en avskedsgratifikation av 1 500 kronor, hemställde utskottet, att motionerna icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

I anledning av väckta motioner var frågan om pension åt Karlsson föremål för prövning jämväl vid *1946 års riksdag*. *Bankoutskottet* (utsk. utl. nr 30, p. 11) anförde därvid i huvudsak följande:

I sin egenskap av pensionsstyrelsens ombud lär Karlsson intaga en särskild ställning såtillvida, att hans förordnande omfattat en längre tidrymd och ett vidsträcktare verksamhetsområde än vad fallet är beträffande övriga styrelsens ombud. Härtill kommer, att enligt vad som från pensionsstyrelsens sida vitsordats Karlsson städse utfört det på honom ankommande arbetet på ett ur styrelsens synpunkt synnerligen förtjänstfullt sätt. Under sådana förhållan-

den har utskottet vid den förnyade prövning utskottet ägnat förevarande pensionsfråga kommit till den uppfattningen, att vissa skäl kunna tala för beredandet åt Karlsson av en årlig pension av statsmedel under hans återstående livstid. Emellertid är utskottet icke berett att nu framlägga förslag i sådant avseende, utan torde pensionsfrågan lämpligen böra framläggas för riksdagen efter en förnyad prövning av Kungl. Maj:t. Utskottet finner sig därför icke böra förorda bifall till motionerna.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Hos Kungl. Maj:t har därefter *pensionsstyrelsen* i skrivelse den 7 juni 1946, i anledning av en av Karlsson hos styrelsen gjord ansökning, gjort förnyad framställning om beredande åt Karlsson av pension av statsmedel, att utgå från och med juli månad 1946. Styrelsen har därvid överlämnat en förteckning rörande de av styrelsens 76 ombud, vilka i en följd innehaft ombudsförordnande sedan tid före den 1 januari 1930, ävensom framhållit, att av förteckningen framginge, att ehuru två ombud innehaft förordnande under lika lång tid som Karlsson, så hade dock ombudsskapet icke för något ombud varit den huvudsakliga sysselsättningen och förvärvskällan under lika lång tid som för Karlsson.

Statskontoret har i utlåtande över pensionsstyrelsens sistnämnda framställning vidhållit sin i tidigare yttrande hävdade uppfattning, att befattningen som pensionsstyrelsens ombud icke vore av beskaffenhet att böra förordna pension av statsverket. Med hänsyn härtill och till de konsekvenser, som ett bifall till framställningen skulle medföra, måste ämbetsverket alltså motsätta sig, att pension beredd Karlsson. Om Kungl. Maj:t däremot skulle finna, att en något förhöjd gratifikation borde tillerkännas Karlsson med hänsyn till hans långa tjänstetid och jämförelsevis stora arbetsbörd, hade ämbetsverket icke något att erinra däremot.

För egen del anser jag, att pension principiellt icke bör tillkomma arvodesstagare av det slag, varom här är fråga, och jag finner det angeläget, att icke prejudikat skapas av annan innebörd. I enlighet härmed har jag hyst starka betänkligheter mot förslaget att utverka pension åt Karlsson. Den i ärendet föreliggande utredningen har emellertid bibragt mig den uppfattningen, att Karlsson med hänsyn till längden och omfattningen av sin tjänstgöring såsom pensionsstyrelsens ombud och den insats han gjort inom pensionsförsäkringens område intager en särställning och att ett tillmötesgående av framställningen om pension åt Karlsson sålunda icke i och för sig kan utgöra stöd för anspråk på pension av andra arvodesstagare av samma eller liknande kategori. Jag finner mig därför kunna tillstyrka, att förslag föreläggas riksdagen om pension åt Karlsson, och vill jag såsom skäligen förorda ett belopp av 1 200 kronor jämte rörligt tillägg och kristillägg. Med hänsyn till den Karlsson förut tillerkända gratifikationen synes pensionen böra få av Karlsson tillträdas först den 1 juli 1947.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre ombudet hos pensionsstyrelsen Karl August Karlsson må, räknat från och med den 1 juli 1947, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1 200 kronor.

3:o.

1:e inspektören hos statens arbetsmarknadskommission Axel Vidar Borgström, kansliskrivaren hos kommissionen Helga Paulina Johansson och expeditionsvakten hos kommissionen Klas Fredrik Sigfrid Karström. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

beträffande *Borgström*,

att han är född den 22 september 1880 och således 66 år gammal;

att han under tiden 10 januari—15 november 1922 varit anställd såsom biträdande arbetsledare, redogörare och arbetsledare vid södra Sveriges statsarbeten;

att han sedan den 27 juni 1932 innehaft anställning först hos statens arbetslöshetskommission samt sedermera hos statens arbetsmarknadskommission;

att han härvid tjänstgjort under tiden 27 juni 1932—19 september 1933 såsom platsledare tillika redogörare vid en av arbetslöshetskommissionens arbetsplatser samt därefter vid arbetslöshets- respektive arbetsmarknadskommissionens kansli, därvid han innehaft befattning såsom 1:e ingenjör från och med den 1 maj 1940 och såsom 1:e inspektör (arbetschef) från och med den 1 mars 1945;

att han under sin tjänstgöring vid arbetslöshets- respektive arbetsmarknadskommissionens kansli haft att utöva tillsynen över den tekniska och ekonomiska skötseln av kommissionens arbetsplatser, huvudsakligen i norra Sverige, och i anslutning härtill företagit inspektionsresor till dessa arbetsplatser, ävensom haft att granska kostnadsförslag, ritningar samt hyres- och andra kontrakt avseende de inspekterade arbetsplatserna, att i samråd med intendenturtjänsten göra erforderliga materielinköp för arbetsplatsernas räkning samt att verkställa diverse utredningar m. m. rörande dessa;

att hans avlöning under åren 1937—1946 uppgått till i medeltal 10 234 kronor för år, varå från och med år 1941 utgått visst dyrtidstillägg, utgörande från och med den 1 juli 1942 125 kronor för månad;

samt att han beräknas komma att lämna sin anställning hos statens arbetsmarknadskommission med utgången av juni månad år 1947;

beträffande *Johansson*,

att hon är född den 11 augusti 1882 och således 64 år gammal;

att hon sedan den 28 februari 1931 varit anställd hos statens arbetslöshetskommission respektive statens arbetsmarknadskommission, därvid hon

innehaft befattning såsom kontorsbiträde från och med den 1 maj 1940, såsom kanslibiträde från och med den 1 mars 1942 och såsom kansliskrivare (kanslist) från och med den 1 oktober 1943;

att hon förestår arbetsmarknadskommissionens kanslis registratur, där all till kommissionen ankommande icke hemligstämplad post fördelas på byråer och sektioner, diariestämplat och föres i ett centralt diarium;

att hennes avlöning under åren 1937—1946 uppgått till i medeltal 4 063 kronor för år, varå från och med år 1941 utgått visst dyrtidstillägg, utgörande från och med den 1 juli 1942 17 procent;

samt att hon beräknas komma att lämna sin anställning hos statens arbetsmarknadskommission med utgången av juni månad 1947; och

beträffande *Karström*,

att han är född den 9 november 1887 och således 59 år gammal;

att han under tiden 22 augusti 1918—13 mars 1920 varit anställd såsom arbetare vid flottans station och varv i Stockholm;

att han sedan den 12 september 1932 varit anställd hos statens arbetslöshetskommission respektive statens arbetsmarknadskommission, därvid han intill den 1 maj 1940 tjänstgjort såsom förrådsvaktmästare och därefter innehaft befattning såsom expeditionsvakt;

att hans avlöning under åren 1937—1946 uppgått i medeltal till 3 778 kronor för år, varå från och med år 1941 utgått visst dyrtidstillägg, utgörande från och med den 1 juli 1942 17 procent;

att han på grund av lungsjukdom, för vilken han åtnjutit tjänstledighet sedan den 24 april 1946, enligt intyg av läkare sannolikt är för all framtid oförmögen till arbete;

samt att han beräknas komma att lämna sin anställning vid statens arbetsmarknadskommission med utgången av juni månad 1947.

Hos Kungl. Maj:t har statens arbetsmarknadskommission hemställt om utverkande av pension åt Borgström, Johansson och Karström.

Statskontoret har tillstyrkt, att de ifrågavarande befattningshavarna måtte komma i åtnjutande av pension med följande belopp, nämligen Borgström 3 060 kronor, Johansson 1 368 kronor och Karström 1 248 kronor, i samtliga fall jämte rörligt tillägg och kristillägg. I avseende å beräkningen av pensionsbeloppen har statskontoret framhållit, att vid avvägningen av pensioner åt arbetsmarknadskommissionens befattningshavare jämförelse borde göras med de löner och de pensionsunderlag, som gällde för statliga befattningshavare i pensionsberättigande anställning med motsvarande arbetsuppgifter, och har statskontoret i anslutning härtill beträffande pensionerna åt Borgström, Johansson och Karström anfört följande:

Vad *Borgström* beträffar utgör hans genomsnittliga grundlön under de sista tio åren 10 234 kronor för år. Då Borgström, liksom de övriga i framställningen avsedda anställningshavarna, senast varit stationerad i Stockholm, motsvarar denna lön närmast lön i 29 löneklassen å G-ort i 1925 års civila löneplan, vilken löneklass utgör slutlöneklassen i 27 lönegraden för extra ordinarie tjänstemän. Om pensionen skulle bestämmas uteslutande med

hänsyn tagen till avlöningsförmånernas storlek, skulle alltså pensionsunderlaget för Borgström närmast bliva det för lönegrad Eo 27 enligt allmänna tjänstepensionsreglementet gällande eller 6 696 kronor. Enligt statskontorets mening är Borgströms tjänst dock närmast att jämföra med extra ordinarie befattning i lönegrad 26. Pensionsunderlaget för sistnämnda lönegrad utgör enligt allmänna tjänstepensionsreglementet 6 360 kronor. Då Borgströms anställningstid i statlig tjänst utgör 15 år 10 månader 11 dagar, synes hans pension alltså böra fastställas till $(6\,360 - \frac{56}{120} \times 6\,360 = 6\,360 - 2\,968 = 3\,392; 3\,392 - 339:20 =) 3\,052$ kronor eller avrundat 3 060 kronor förutom rörligt tillägg och kristillägg.

Johansson har under de sista 10 åren uppburit en grundlön av i genomsnitt 4 063 kronor för år, vilket belopp närmast motsvarar löneklass 14 å G-ort enligt 1925 års civila löneplan. Denna löneklass utgör slutlöneklassen i lönegrad 11 för extra ordinarie tjänstemän. Med hänsyn till arten av de med hennes befattning förenade arbetsuppgifterna förefaller denna löneställning väl avvägd. Då tjänstepensionsunderlaget i lönegrad Eo 11 enligt allmänna tjänstepensionsreglementet utgör 2 760 kronor och då *Johansson* kan räkna en statlig anställningstid av 16 år 4 månader 1 dag, torde hennes pension alltså böra bestämmas till $(2\,760 - \frac{54}{120} \times 2\,760 = 2\,760 - 1\,242 = 1\,518; 1\,518 - 151:80 =) 1\,366$ kronor eller efter avrundning 1 368 kronor jämte rörligt tillägg och kristillägg.

Den av *Karström* uppburna grundlönen uppgår i genomsnitt till 3 778 kronor för år, vilket belopp närmast motsvarar G-ortslönen i löneklass 12 i 1925 års civila löneplan. Nämnda löneklass utgör högsta löneklassen i lönegrad Eo 9, vilken löneställning emellertid torde vara för hög för att böra tagas till utgångspunkt vid beräkningen av *Karströms* pension. Enligt statskontorets mening, som bestyrkts av de upplysningar arbetsmarknadskommissionen under hand lämnat beträffande *Karströms* arbetsuppgifter, bör till utgångspunkt vid beräkningen av honom tillkommande pension närmast tagas pensionsunderlaget i lönegrad Eo 5, 2 076 kronor. *Karström* räknar vid sin av sjukdom förorsakade förtidsavgång ur tjänsten den 30 juni 1947 en statlig anställningstid av 16 år 4 månader 12 dagar. Därast han kvarstått i tjänst till utgången av det kalenderhalvår, varunder han fyllt 63 år — den för expeditionsvakter i civila statsförvaltningen gällande pensionsåldern — skulle han kunnat tillgodoföra sig sammanlagt 19 år 10 månader 12 dagar. I enlighet med de beräkningsgrunder, som tillämpas i fråga om sjukpension, torde pensionen till *Karström* böra bestämmas av sist angivna antal tjänstår. Pensionen skulle därvid bliva $(2\,076 - \frac{40}{120} \times 2\,076 = 2\,076 - 692 = 1\,384; 1\,384 - 138:40 =) 1\,245$ kronor eller efter avrundning 1 248 kronor förutom rörligt tillägg och kristillägg.

Med biträdande av statskontorets förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att 1:e inspektören hos statens arbetsmarknadskommission Axel Vidar Borgström, kansliskrivaren hos kommissionen Helga Paulina Johansson och expeditionsvakten hos kommissionen Klas Fredrik Sigfrid Karström må från och med månaden näst efter den, varunder de lämna sina anställningar, under återstående livstiden från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära årliga pensioner med följande belopp, nämligen Borgström 3 060 kronor, Johansson 1 368 kronor och Karström 1 248 kronor.

4:o.

Platsledaren hos statens arbetsmarknadskommission ingenjören Karl Alfred Wernström. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Wernström är född den 12 oktober 1880 och således 66 år gammal;
att han sedan den 21 juni 1921 i oavbruten följd tjänstgjort till hösten 1921 vid skogssällskapets statsarbeten, under tiden därefter till april 1924 vid södra Sveriges statsarbeten samt från sistnämnda tidpunkt hos statens arbetslöshetskommission respektive statens arbetsmarknadskommission;

att han innehåft befattning såsom platsledare, tidvis även såsom redögörare, vid såväl särskilda arbetsplatser som större komplex av statliga beredskapsarbeten samt den 1 januari 1932 befordrats till högre platsledare;

att han under tiden april 1942—december 1944 tjänstgjort såsom biträdande inspektör vid vissa i arbetsmarknadskommissionens regi bedrivna omfattande försvarsarbeten;

att hans kontanta avlöning under de senaste tio åren utgjort grundlön om i medeltal 7 065 kronor för år, vartill från och med år 1940 kommit dyrtidstillägg, för närvarande utgående med 22 procent, varjämte han åtnjutit bostadsersättning, vilken — bortsett från viss förhöjning för åren 1945 och 1946, då han varit bosatt i Stockholm — utgått med 775 kronor för år;

samt att han beräknas lämna sin anställning med utgången av juni 1947.

Statens arbetsmarknadskommission har, i anledning av en av Wernström hos kommissionen gjord ansökning, hemställt om utverkande av pension åt Wernström.

Statskontoret har tillstyrkt, att pension beredes Wernström. På grundval av den förut angivna avlöning, som Wernström under de senaste tio åren i medeltal åtnjutit i form av grundlön och bostadsersättning, har statskontoret funnit Wernströms avlöningsförmåner närmast motsvara slutlöneklassen i 24 lönegraden för extra ordinarie tjänstemän. Med utgångspunkt från tjänstepensionsunderlaget för sistnämnda lönegrad, 5 736 kronor, har statskontoret beräknat pensionen åt Wernström till 4 524 kronor för år jämte rörligt tillägg och kristillägg.

I likhet med myndigheterna finner jag Wernström böra komma i åtnjutande av pension efter avgången ur tjänst. Med hänsyn till inhämtade upplysningar rörande arten av Wernströms arbetsuppgifter och för vinnande av en rättvis avvägning mellan pensionsförmånerna för Wernström och andra platsledare vid arbetsmarknadskommissionen, beträffande vilka tidigare framlagts förslag om pension, finner jag mig böra förordna, att pensionsunderlaget för extra ordinarie tjänstemän i 21 lönegraden, 4 800 kronor, tages till utgångspunkt för bestämmandet av pensionen åt Wernström. I enlighet härmed och då tjänstetiden för Wernström synes kunna beräknas till 26 år, bör pensionen bestämmas till $(104/120 \times 4\,800 = 4\,160; 4\,160 - 416 =) 3\,744$ kronor jämte rörligt tillägg och kristillägg. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att platsledaren hos statens arbetsmarknadskommission Karl Alfred Wernström må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 3 744 kronor.

5:o.

Sjukvårdsvikarien vid S:ta Gertruds sjukhus i Västervik Amelie Josefina Bohman, född Andersson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Bohman är född den 14 december 1887 och således 59 år gammal;

att hon sedan den 1 juni 1924 med vissa kortare avbrott varit anställd såsom sjukvårdsvikarie vid S:ta Gertruds sjukhus i Västervik och att anställningstiden vid utgången av år 1947, då hon väntas lämna sin anställning, kan beräknas till omkring 22 år 4 månader;

att Bohman åtnjutit avlöning enligt av medicinalstyrelsen för sjukvårdsvikarier fastställda löneplaner och att avlöningen för närvarande uppgår till 1 713 kronor för år jämte rörligt tillägg och kristillägg;

samt att Bohman enligt utlåtande av läkare på grund av nedsatt arbetsförmåga icke lämpligen bör kvarstå i tjänst efter december månad 1947, varunder hon uppnår 60 års ålder.

Med överlämnande av en av Bohman gjord, av direktionen för S:ta Gertruds sjukhus tillstyrkt ansökning har *medicinalstyrelsen* hos Kungl. Maj:t hemställt om utverkande av pension åt Bohman.

Statskontoret har tillstyrkt, att pension beredes Bohman med 1 020 kronor för år, och därvid i fråga om pensionsbeloppets storlek anfört följande:

Bohmans avlöningsförmåner synas närmast motsvara den avlöning en befattningshavare i lönegrad Ek 1 löneklass f uppbär. Pensionsunderlaget för tjänstemän i lönegraderna Ek 1—5 utgör 1 500 kronor eller samma belopp som för icke yrkesutbildad kvinnlig arbetare enligt 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare. Pensionen åt Bohman, som vid avgången ur tjänst kan åberopa en tjänstetid av 22 år 4 månader 16 dagar, synes därför böra bestämmas till $(1\ 500 - 30/120 \times 1\ 500 = 1\ 125; 1\ 125 - 112:50) = 1\ 013$ kronor eller avrundat 1 020 kronor för år. Å pensionen böra utgå rörligt tillägg och kristillägg.

Med biträdande av statskontorets förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att sjukvårdsvikarien vid S:ta Gertruds sjukhus i Västervik Amelie Josefina Bohman, född Andersson, må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1 020 kronor.

6:o.

Verkmästaren vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hamnarbeten Gustav Adolv Karlsson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Karlsson är född den 16 april 1884 och således närmare 63 år gammal;
att han alltsedan den 6 juni 1918, med undantag för år 1929, då han var permitterad på grund av arbetsbrist, innehaft anställning i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens tjänst, därvid han till och med år 1928 tjänstgjort såsom förman vid olika hamnbyggnader samt från och med år 1930 såsom verkmästare vid olika hamnarbetsdistrikt;

att han under tiden 11 augusti 1913—31 maj 1918 innehaft anställning hos entreprenör för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hamnarbeten;

att han varit hänförd till 14 lönegraden 17 löneklassen i av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen fastställd löneplan för fast anställda tjänstemän vid hamnbyråns distriktsorganisation, vilken löneplan motsvarar löneplanen för extra ordinarie tjänstemän i civila icke-ordinariereglementet;

samt att Karlsson enligt för honom gällande avlöningsbestämmelser är skyldig att avgå från tjänsten med utgången av den månad, under vilken han uppnår 63 års ålder, eller den 30 april 1947.

Hos Kungl. Maj:t har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen*, i anledning av en av Karlsson hos styrelsen gjord ansökning, hemställt om utverkande åt Karlsson av pension. Pensionsbeloppet har av styrelsen på angivna grunder beräknats till 2 208 kronor, därvid styrelsen tillgodoräknat Karlsson jämväl förenämnda anställning hos entreprenör.

Statskontoret har tillstyrkt pension åt Karlsson med 2 772 kronor för år och därvid i fråga om pensionsbeloppets storlek anført i huvudsak följande:

Pensionen bör beräknas på grundval av det pensionsunderlag, som enligt allmänna tjänstepensionsreglementet gäller för lönegraden Eo 14 eller 3 300 kronor. Karlsson räknar vid sin avgång den 30 april 1947 en anställningstid i statens tjänst av 27 år 10 månader 25 dagar. Till hans av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen åberopade anställning hos entreprenör för styrelsens hamnarbeten bör enligt statskontorets mening av principiella skäl hänsyn icke tagas vid utmätandet av hans pension. Med sedvanliga beräkningsgrunder skulle pensionen åt Karlsson alltså bliva $(3\ 300 - \frac{8}{120} \times 3\ 300 = 3\ 300 - 220 = 3\ 080; 3\ 080 - 308 =) 2\ 772$ kronor för år, varmed bör följa rätt till rörligt tillägg och kristillägg.

Med biträdande av statskontorets förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att verkmästaren vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hamnarbeten Gustav Adolv Karlsson må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 2 772 kronor.

7:o.

Förmanen vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hamnarbeten Anders Ohlsson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Ohlsson är född den 4 april 1884 och således närmare 63 år gammal;

att han under tiden 20 september 1910—31 maj 1911 varit anställd vid statens järnvägars anläggningsarbeten å linjen Järna—Norrköping;

att han sedan den 12 juni 1925 innehaft anställning hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, därvid han till en början arbetat såsom murare samt där-
efter tjänstgjort såsom förman vid hamnarbeten;

att han varit hänförd till 10 lönegraden 13 löneklassen i av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen fastställd löneplan för fast anställda tjänstemän vid hamnbyråns distriktsorganisation, vilken löneplan motsvarar löneplanen för extra ordinarie tjänstemän i civila icke-ordinariereglementet;

samt att Ohlsson enligt för honom gällande avlöningsbestämmelser är skyldig att avgå från tjänsten med utgången av den månad, under vilken han uppnår 63 års ålder, eller den 30 april 1947.

Hos Kungl. Maj:t har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen*, i anledning av en av Ohlsson hos styrelsen gjord ansökning, hemställt om utverkande åt honom av en årlig pension, vilken av styrelsen enligt angivna grunder beräknats till 1 338 kronor.

Statskontoret har tillstyrkt pension åt Ohlsson till belopp av 1 788 kronor för år och därvid i fråga om pensionsbeloppets storlek anfört följande:

Till grund för pensionen bör läggas det för lönegraden Eo 10 enligt allmänna tjänstepensionsreglementet gällande underlaget 2 616 kronor. Då Ohlsson vid avgången ur tjänst den 30 april 1947 torde räkna en anställningstid av 22 år 7 månader, skulle pensionen, efter sedvanligt avdrag för att pensionsavgifter icke erlagts, bli (2 616 — $\frac{29}{120} \times 2 616 = 2 616 - 632:20 = 1 983; 1 983 - 198 =$) 1 785 eller avrundat 1 788 kronor för år. Med pensionen bör följa rörligt tillägg och kristillägg.

I överensstämmelse med statskontorets förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förmanen vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hamnarbeten Anders Ohlsson må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1 788 kronor.

8:o.

Förre vägmästaren Gustav Robert Karlsson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Karlsson är född den 11 juli 1877 och således 69 år gammal;

att han under tiden 15 september 1926—28 februari 1927 tjänstgjort såsom

entreprenör för vägarbeten inom Handbörds östra väghållningsdistrikt, under tiden 1 mars 1927—31 december 1936 innehaft anställning såsom vägmästare inom samma distrikt samt under tiden 1 januari 1937—31 december 1943 varit anställd såsom vägmästare hos Handbörds, Stranda och Norra Möre vägdistrikt;

att Karlsson, som på grund av hög ålder icke kommit i fråga till någon befattning inom den statliga, med ingången av år 1944 ikraftträdande vägorganisationen, av vägförvaltningen i Kalmar län varit förordnad att under tiden 1 januari 1944—31 augusti 1945 uppehålla en vakant vägmästartjänst samt av samma vägförvaltning under tiden 1 september 1945—28 februari 1946 varit anställd såsom garage- och förrådsförman med halvtidstjänstgöring;

att Karlsson, som icke innehaft med pensionsrätt förenad anställning, i samband med vägväsendets förststatligande av vägdistriktet tillerkänts en gratifikation å 5 000 kronor;

samt att Karlssons avlöning under tiden 1 januari 1938—31 augusti 1945 utgjort 3 300 kronor för år jämte tilläggsförmåner enligt för statliga befattningshavare gällande grunder och för tiden 1 september 1945—28 februari 1946 uppgått till 170 kronor för månad.

Karlsson har anhållit att komma i åtnjutande av pension.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har tillstyrkt utverkande av pension åt Karlsson samt därvid anfört bland annat följande:

Tjänstårsberäkningen för den ifrågasatta pensionen synes böra omfatta dels tiden 15 september 1926—31 augusti 1945, dels ock tiden 1 september 1945—28 februari 1946 beräknad efter halv tjänstgöringstid, eller alltså drygt 19 år. Styrelsen vill förorda, att pensionen beräknas å det pensionsunderlag, som enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens allmänna normer för pensionering av vägdistriktens tekniska personal högst kunnat ifrågakomma för vägmästare eller 3 100 kronor. Med beaktande härav ävensom att Karlsson icke själv bidragit till pensioneringskostnaderna, skulle pensionen närmast uppgå till ($\frac{19}{30} \times \frac{2}{3} \times 3\ 100 =$) 1 308 kronor för år, å vilket belopp icke böra uppbäras rörliga tilläggsförmåner. Med hänsyn till den Karlsson av vägdistriktet tillerkända gratifikationen bör en viss reducering av nyssnämnda pensionsbelopp vidtagas. Styrelsen är dock icke beredd att framlägga något förslag i detta hänseende.

Statskontoret har anfört, att ämbetsverket icke ville motsätta sig, att Karlsson trots den honom tillerkända engångsersättningen erhöle en årlig pension av statsmedel. Såsom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framhållit, borde pensionen avvägas med beaktande av engångsersättningen. Genom inbetalning av det erhållna ersättningsbeloppet, 5 000 kronor, till pensionsstyrelsens frivilliga försäkring hade Karlsson kunnat erhålla en genast utgående livränta å 421 kronor. Vid sådant förhållande syntes det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framräknade pensionsbeloppet 1 308 kronor för år böra nedsättas, förslagsvis med i runt tal 400 kronor. Statskontoret ville alltså föreslå, att pensionen åt Karlsson fastställdes till 908 kronor för år, med vilket belopp icke borde följa några dyrtidsförmåner.

Även jag finner mig kunna tillstyrka, att pension av statsmedel beredes Karlsson. I fråga om storleken av pensionen ansluter jag mig till statskontorets förslag, dock att pensionsbeloppet för vinnande av delbarhet med tolv synes böra avrundas till 900 kronor. Pensionen synes böra utgå från och med den 1 juli 1946. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre vägmästaren Gustav Robert Karlsson må, räknat från och med den 1 juli 1946, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension å 900 kronor, varå rörliga tilläggsförmåner icke skola utgå.

9:o.

Förre vägarbetaren Jakob Olof Olofsson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Olofsson är född den 8 augusti 1862 och således 84 år gammal;

att han under åren 1902—1922 tjänstgjort vid domänverket såsom extra kronojägare och extra bevakare under en sammanlagd tid av inemot 14 år;

att han dessutom under sommarmånaderna åren 1902—1916 arbetat med gruslastning m. m. åt statens järnvägar;

att han sålunda intill 60 års ålder varit anställd i statens tjänst under en tid av över 15 år;

att hans avlöning under åren 1917—1921 uppgått i medeltal till omkring 2 700 kronor för år;

att han under tiden juli 1924—juli 1942 varit anställd såsom vägarbetare vid Gällivare väghållningsdistrikt respektive vägdistrikt under en sammanlagd tid av omkring 10 år 7 månader;

samt att Olofsson är obemedlad.

Olofsson har hos Kungl. Maj:t gjort framställning om erhållande av pension.

Domänstyrelsen har framhållit, att Olofsson författningsenligt icke äger rätt till pension på grund av sin anställning vid domänverket, enär några å honom illämpliga pensionsbestämmelser icke funnits meddelade vid den tidpunkt, då berörda anställning upphörde, samt att Olofsson icke heller kan komma i åtnjutande av pension såsom vägarbetare, enär han lämnat denna sin anställning redan år 1942. Med hänsyn till den långa tid, varunder Olofsson arbetat i det allmännas tjänst, hade domänstyrelsen emellertid för sin del intet att erinra emot att han komme i åtnjutande av skäligt understöd.

Statskontoret har avstyrkt framställningen samt därvid anfört, bland annat, följande:

Såsom domänstyrelsen framhållit kan Olofsson på sina anställningar hos domänverket och vid vägväsendet författningsenligt icke grunda någon rätt till pension av statsmedel.

Hittills gjorda framställningar om pension åt vägarbetare, som i likhet med Olofsson slutat sin anställning vid vägväsendet före år 1943, ha i princip avvisats. Endast i några enstaka fall har pension ansetts böra komma i fråga. Det har därvid gällt vägarbetare, vilka kunnat åberopa särskilt lång anställning — omfattande 28—42 år — i statens tjänst samt hos väghållningsdistrikt och vägdistrikt (se bankoutskottets utl. nr 37 vid 1946 års riksdag).

Enligt utredningen i ärendet har Olofsson varit anställd under åren 1902—1922 hos domänverket samt åren 1924—1942 vid vägväsendet. Under denna tid har emellertid hans tjänstgöring omfattat endast omkring 24 år, därav 18 år före fyllda 70 år. Vid sådant förhållande förefinnas enligt statskontorets mening icke tillräckliga skäl för att göra avsteg från ovannämnda principiella ståndpunkt för Olofssons vidkommande.

Statskontoret har vid avgivandet av sitt utlåtande utgått från att Olofssons anställningstid i statens tjänst uppgår till allenast omkring 13 år 4 månader. Ifrågavarande anställningstid synes mig emellertid med stöd av förebragt utredning böra beräknas till minst 15 år. Med hänsyn till detta arbete i direkt statstjänst, vilket Olofsson fullgjort då han befunnit sig i ålder mellan 40 och 60 år, och den därefter fullgjorda tjänstgöringen vid vägväsendet med en effektiv tjänstetid av över 10 år, synes det mig skäligt, att Olofsson kommer i åtnjutande av någon pension av statsmedel. Pensionen, som torde böra utgå från och med den 1 juli 1946, synes mig lämpligen böra fastställas till samma belopp, som av 1946 års riksdag tillerkänts de i statskontorets utlåtande avsedda vägarbetarna, eller 768 kronor för år, å vilket belopp rörliga tilläggsförmåner icke må utgå.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre vägarbetaren Jakob Olof Olofsson må, räknat från och med den 1 juli 1946, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 768 kronor, varå rörliga tilläggsförmåner icke skola utgå.

10:o.

Förra visitatrisen vid centraltullkammaren i Malmö Ida Eleonora Österlund, född Hansson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Österlund är född den 11 juni 1886 och således 60 år gammal;

att hon varit anställd vid centraltullkammaren i Malmö dels såsom städerska under tiden oktober 1919—november 1939 med en daglig arbetstid, som uppskattats till högst 2 timmar under tiden före den 1 januari 1930, högst 3 timmar under tiden januari—mars 1930 och högst $\frac{1}{2}$ timme under tiden därefter intill november 1939, dels ock såsom visitatris under tiden

februari 1930—10 september 1945 med en beräknad daglig arbetstid av högst 2 timmar jämte 3 timmars beredskapstjänst i hemmet för tiden februari 1930—augusti 1939, omkring 3 timmar jämte 2 timmars beredskapstjänst i hemmet under tiden september 1939—9 april 1940 samt 4 à 5 eller — under vissa tidsperioder — 3 timmar jämte 2 timmars beredskapstjänst i hemmet för tid därefter;

att hon sedan den 10 september 1945 icke kunnat tjänstgöra på grund av sjukdom;

att hon såsom visitatris haft att vara tillstädes vid vissa båt- och färjelägenheter för förrättande av kroppsundersökning å kvinnliga resande samt vid beredskapstjänsten i hemmet haft skyldighet att vara tillgänglig per telefon och efter kallelse inställa sig för tjänstgöring;

att den årliga ersättningen för städningsarbetet under åren 1920—1929 varierat mellan 480 och 600 kronor och under åren 1930—1939 utgjort lägst 180 och högst 325 kronor, varjämte hon under senare år uppburit visst tilllägg för storstädning;

att ersättningen för visitationsarbetet, som från början utgick med 3 kronor för dag, från och med år 1932 för varje anbefalld inställelse för visitation utgått med 5 kronor, därest visitation kommit till stånd, och i annat fall med 2 kronor, dock med den begränsningen, att sammanlagda ersättningen för månad räknad icke fått överstiga ett belopp i kronor, motsvarande tre gånger månadens dagantal;

att å nyssnämnda ersättningsbelopp från och med den 1 november 1941 utgått förhöjning med 20 procent;

att ersättningen för visitationsarbete, varom här är fråga, numera blivit väsentligt höjd;

att Österlunds ersättning för städnings- och visitationsarbetet under åren 1931—1944 utgjort i medeltal omkring 1 200 kronor för år, varjämte under åren 1943 och 1944 utgått vissa mindre gratifikationer, avseende, bland annat, ersättning för hållande av telefon i hemmet;

samt att hon, som sedan år 1938 är frånskild och icke är berättigad till underhåll av frånskilde maken, är att anse såsom medellös.

Genom beslut den 8 februari 1946 har statens pensionsanstalt, som icke synes hava tagit hänsyn till den av Österlund fullgjorda beredskapstjänsten i hemmet, förklarar sig förhindrad tilldela Österlund pension enligt bestämmelserna i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, enär hon enligt anstaltens förmenande icke innehåft sådan anställning i statens tjänst, som utgjort hennes huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla.

Hos Kungl. Maj:t har Österlund hemställt att bliva tillerkänd pension av statsmedel.

Generaltullstyrelsen har — under framhållande av att anställningen som visitatris även förutsatt viss beredskapstjänst i hemmet samt med hänsyn till föreliggande ömmande omständigheter — tillstyrkt pension åt Österlund.

Statskontoret har anfört, att då sökandens dagliga tjänstgöringstid, om hela hennes anställningstid toges i betraktande, genomsnittligt icke varit av sådan omfattning, som plägade krävas för beviljande av riksdagspension, ämbetsverket icke ansåge sig kunna tillstyrka pension åt sökanden. Med hänsyn till hennes långa anställningstid ville ämbetsverket emellertid förorda, att en gratifikation å förslagsvis 600 kronor tillerkändes henne.

I likhet med generaltullstyrelsen anser jag skäligen, att vid bedömning av föreliggande pensionsfråga hänsyn — förutom till den effektiva tjänstgöring Österlund fullgjort vid centraltullkammaren i Malmö — i viss mån toges till den tid, varunder hon i form av beredskapstjänst i hemmet stått till verkets förfogande. I anledning härav finner jag mig kunna förorda, att förslag förelägges riksdagen om beredande åt Österlund av en mindre pension, och vill jag för egen del föreslå, att pensionsbeloppet fastställs till 378 kronor jämte rörligt tillägg och kristillägg, att utgå från och med den 1 juli 1946. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förra visitatrisen vid centraltullkammaren i Malmö Ida Eleonora Österlund, född Hansson, må, räknat från och med den 1 juli 1946, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 378 kronor.

11:o.

Biträdande läraren i ryska språket vid Lunds universitet Mihail Handamirov. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Handamirov, som är svensk medborgare, är född den 20 juli 1883 och således 63 år gammal;

att han sedan år 1918 vid Lunds universitet meddelat undervisning i ryska språket i egenskap av biträdande lärare;

att han under läsåren 1924/1925—1945/1946 varit skyldig att vid universitetet meddela offentlig undervisning minst 2 timmar i veckan men att denna undervisning i verkligheten varit vida större (under de senaste tio åren i medeltal 4 à 5 timmar i veckan), varförutom han haft att meddela enskild kostnadsfri undervisning, vilken under de senaste tio åren omfattat i medeltal omkring 350 lektioner för läsåret;

att han under innevarande läsåret är skyldig att meddela offentlig undervisning minst 6 timmar i veckan samt därutöver enskild kostnadsfri undervisning under tillhoppa minst 299 timmar;

att Handamirov under tiden före läsåret 1924/25 åtnjutit avlöning med växlande belopp, högst 2 400 kronor för år;

att han under sistnämnda läsåret, då statsmakterna för första gången beviljade anslag till undervisning i ryska språket vid Lunds universitet genom

biträdande lärare, åtnjöt ett arvode å — förutom dyrtidstillägg — 2 500 kronor (varav 1 000 kronor arvode på stat och 1 500 kronor från humanistiska sektionens docentstipendiefond);

att avlöningen därefter successivt stigit och för läsåren 1945/1946 och 1946/1947 bestämts till 7 600 kronor respektive 8 000 kronor (av sistnämnda belopp utgöra 6 000 kronor å universitetets stat upptaget arvode och 2 000 kronor ersättning ur humanistiska sektionens docentstipendiefond);

att han intill år 1943 haft mindre inkomst av viss tillfällig verksamhet;

samt att universitetstjänsten måste betraktas såsom hans huvudsakliga sysselsättning.

Kanslern för rikets universitet har — med anledning av en av större akademiska konsistoriet i Lund hos kanslern gjord framställning — hemställt, att pension till skäligt belopp måtte utverkas åt Handamirow, och har kanslern därvid vitsordat, att Handamirow fullgjort sina arbetsuppgifter vid Lunds universitet på ett förtjänstfullt sätt.

Statskontoret har med hänsyn till vad i ärendet blivit upplyst angående Handamirows verksamhet såsom biträdande lärare vid universitetet i Lund funnit sig böra tillstyrka, att pension av statsmedel beredes honom, då han efter uppnådd ålder av 65 år frånträder sin befattning. I fråga om pensionsbeloppets storlek har ämbetsverket anfört följande:

Vad beträffar pensionens storlek vill statskontoret — som finner omständigheterna i föreliggande fall i huvudsak likartade med dem, som förelågo beträffande docenten E. T. A. Akmar, vilken genom beslut av 1942 års riksdag tilldelades en årlig pension av 2 508 kronor (prop. nr 155, p. 8; bankoutsk. utl. nr 15, p 10; riksd. skr. nr 135) — föreslå, att pensionen fastställes till nämnda belopp eller, efter omräkning jämlikt kungörelsen den 31 maj 1946, nr 402, till 3 000 kronor jämte därå belöpande rörligt tillägg och kristillägg.

Med biträdande av statskontorets förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att biträdande läraren i ryska språket vid Lunds universitet Mihail Handamirow må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 3 000 kronor.

12:o.

Förre eleven vid östra realskolan i Göteborg filosofie kandidaten Gunnar Johannes Fröberg.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 29 november 1945 dagtecknad skrift har förre eleven vid östra realskolan i Göteborg filosofie kandidaten Gunnar Johannes Fröberg — med förmälan att han, som är född den 23 juni 1900, i april 1913 såsom lärjunge i sagda skola under deltagande i en gymnastiklektion genom olycksfall drabbats av en ryggrads- och ryggmärgsskada, som

lett till fullständig invaliditet — gjort framställning om utbekommande av årligt understöd av statsmedel under återstående livstiden.

Beträffande omständigheterna i samband med olycksfallet har Fröberg i förenämnda skrivelse meddelat följande:

Den ifrågavarande gymnastiklektionen ägde rum i skolans gymnastiksal, och eleverna i klassens tre avdelningar — sammanlagt ett 90-tal — deltog. Övningarna gällde redskapsgymnastik och utfördes i mindre grupper under gymnastiklärarens överinseende och under ledning av vissa av denne därtill utsedda elever, s. k. »troppchefer». Den grupp jag tillhörde stod i begrepp att börja öva klättring i repstegar. Jag hade ett finger ombundet, beroende på någon tillfällig blessyr, och visade detta för troppchefen, som likväl ansåg att jag kunde deltaga i övningen. När turen kom till mig, började jag alltså klättra uppför en fritt hängande repstege, men hejdade mig ungefär halvvägs. På troppchefens tillrop »ända upp» fortsatte jag mot taket, men då jag skulle gripa den näst högsta tvärribban, förlorade jag taget och föll handlöst i golvet, ett fall på mer än sex meter. Någon undersökning från skolans eller polisens sida rörande det inträffade företogs icke. Olyckshändelsens förlopp kan därför ej styrkas medelst utdrag ur skolans journaler eller genom polisrapport.

På grund av den ådragna skadan var Fröberg sängliggande under omkring fyra år under de efter olyckan närmast följande fem åren, och var han därunder tidvis förlamad i underkroppen. År 1918 hade rörelseförmågan återkommit i sådan grad, att han kunde återupptaga skolgången, och våren 1923 avlade han studentexamen vid Göteborgs högre latinläroverk.

Efter studentexamen idkade Fröberg studier, främst avseende moderna språk, vid Göteborgs högskola och avlade där filosofie kandidatexamen i februari 1929.

Under år 1926 hade Fröberg åter fått starka känningar av ryggskadans, och har han i skrivelsen till Kungl. Maj:t lämnat följande huvudsakliga redogörelse för den följande sjukdomsutvecklingen ävensom angående sin förmåga till förvärvsarbete och sina ekonomiska förhållanden:

I anledning av försämringen i hälsotillståndet år 1926 föreskrev studentkårens dåvarande läkare vila och stillhet med mesta möjliga sängläge. Redan då jag avlagt min fil. kand. examen insåg jag, att jag ej skulle orka med ett fulltidsarbete (jag hade annars tänkt att bli läroverkslärare), och då jag fick ett anbud att tillträda en befattning vid brasilianska konsulatet i Göteborg (som är yrkeskonsulat med infödd konsul), där tjänstgöringen skulle omfatta endast cirka 4 timmar dagligen, antog jag därför detta anbud. Jag anställdes såsom sekreterare (»auxiliar-interprete»), och då jag vid konsulskiften o. d. även förestod konsulatet erhöll jag senare utnämning såsom icke avlönad vicekonsul (definitiv utnämning och exekvatur år 1934).

Vid sidan av konsulatarbetet hade jag under några år cirka 5 veckotimmars undervisning — under lästerminerna — i fransk handelskorrespondens vid Filip Holmqvists Handelsinstitut i Göteborg, men läsåret 1935—1936 orkade jag ej längre helt sköta detta utan fick tidvis ha vikarie. Vid början av höstterminen 1936 nödgades jag definitivt avsäga mig detta arbete. Min rygg beredde mig allt större svårigheter, trots att jag under sommaren hade en längre sjukledighet från konsulatet.

Ökade smärto- och trötthetssymptom hösten 1938 föranledde, att läkare i början av 1939 föreskrev anläggande av ortopedisk korsett, men den allmänna försämringen fortsatte. Under år 1940 inträdde svårigheter att gå,

varför jag alltid måste anlita droskbil för att komma till arbetsplatsen. Under de första månaderna 1941 ökade försämringen snabbt, och den intagning på serafimerlasarettets neurologavdelning, som jag avtalat, fick jag påskynda, då jag fick allt svårare att gå. När jag den 3 mars 1941 for till Stockholm, buro benen mig ej längre.

Efter undersökning å serafimerlasarettets neurologiska avdelning ansågs operation nödvändig, och sådan företogs å dess neurokirurgiska klinik men utföll ej gynnsamt. När jag efter åtskilliga månaders efterbehandling utskrevs från sjukhuset på hösten 1941, var jag fortfarande sängliggande samt lam i så gott som hela underkroppen med även inre organ påverkade av förlamningen — bl. a. blåsförlamning. För övrigt plågades jag av smärtor av växlande art. I allt detta har ingen förändring inträtt sedan sjuklustiden 1941.

På grund av förlamningen är jag i min livsföring helt beroende av hjälp; redan att utan bistånd vända mig i sängen är svårt och ofta ogörligt. Sedan hemkomsten från sjukhuset har därför för min vård måst anställas en särskild vårdarinna med enklare sjukvårdsutbildning. Hon måste bo i mitt hem — som jag delar med en syster och vår moder — då min vård även kräver ständig nattpassning. På grund av smärtorna i underkroppen lider jag av svår sömnlöshet. Vidare måste även extra sjukvårdshjälp regelmässigt anlitas för att biträda med sådan skötsel, där två personer erfordras. Familjemedlemmarna orka nämligen icke biträda härmed. För att söka förbättra allmäntillståndet vistas jag under somrarna på landet, vilket drar stora kostnader för sommarbostad, sjukvagnar, ambulanser och medföljande vårdarinna. Härtill komma kostnader för regelbunden konsultation och vård av läkare samt för medicin. Ständig medicinering erfordras bl. a. dels mot en genom förlamningen uppkommen, kronisk urinvägsinfektion, dels för att lindra smärtor och kramptillstånd.

Beträffande mina ekonomiska omständigheter gäller, att jag icke uppbär någon livränta eller annat understöd på grund av olycksfallet. Genom brasilianske konsulns välvilja har jag fått behålla viss del av avlöningen såsom ett understöd. För närvarande uppbär jag sålunda femtio kronor för månad. Detta understöd kommer emellertid enligt vad jag underrättats om att snart indragas. Min anställning vid konsulatet var icke pensionsberättigande. Av ett mindre sparkapital beräknas under år 1946 komma att återstå omkring fyra tusen kronor. Att detta kapital icke redan blivit förbrukat beror väsentligen på att kostnaderna för hyra, uppehälle m. m. bestritts av min syster, som är lärarinna vid härvarande kommunala mellanskola. Hon har även att bidra till försörjningen av vår moder, som instundande mars uppnår 80 års ålder. Min fader, förre föreståndaren vid Willinska skolan i Göteborg, är död sedan år 1928.

Enligt vad jag erfarit har Kungl. Maj:t och riksdagen i några fall lämnat understöd åt förutvarande elever vid statliga läroanstalter, vilka i likhet med mig genom olycksfall under sin skolgång ådragit sig skador, som blivit till hinder för deras försörjning. På grund av min invaliditet föreligger för mig icke någon möjlighet att genom eget arbete sörja för mitt uppehälle. När mitt sparkapital tagit slut, kommer jag därför att helt falla min syster till last. Det synes mig därför som om i mitt fall sådana omständigheter skulle föreligga, som motivera att staten av billighetsskäl träder hjälpande emellan.

Riktigheten av de av Fröberg lämnade uppgifterna är vitsordad bland annat av stadsdistriktsläkaren i Göteborg Bertil Johanson, som intygat, att Fröberg sedan mars 1941 är ständigt sängliggande på grund av förlamning

i underkroppen, att sjukdomen kompliceras av blåsförlamning jämte smärtor av olika art, speciellt smärtsamma reflexkontraktioner i benen, vilka verka störande på sömnen samt allmänt nedsättande, samt att någon förbättring ej kan förväntas och att den totala invaliditeten sålunda är livsvarig.

Riksförsäkringsanstalten har i skrivelse den 29 januari 1946 yttrat sig i fråga om de grunder, efter vilka eventuellt årligt understöd åt Fröberg skulle kunna beräknas, och anför härom följande:

Enligt vid ansökan fogade läkarintyg är Fröberg på grund av den vid olycksfallet ådragna rygg- och ryggmärgsskadan för framtiden oförmögen till arbete.

Beträffande olycksfall i arbete gällde vid tiden för olycksfallet lagen den 5 juli 1901 om ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete. Enligt 4 § i nämnda lag utgick vid förlust av arbetsförmågan en årlig livränta å 300 kronor. Numera utgår därjämte livräntetillägg, motsvarande 125 procent av livräntan enligt lagen. Dyrtidstillägg å sagda livränta och tillägg utgår för närvarande med 20 procent till och med den 31 december 1946. Livräntan, inklusive livränte- och dyrtidstillägg, utgör sålunda vid förlust av arbetsförmågan för närvarande 810 kronor för år.

Beträffande olycksfall och sjukdom under militärtjänstgöring gällde vid tiden för olycksfallet kungl. förordningen den 18 juni 1909 om ersättning för kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, i dess ursprungliga lydelse. Vid förlust av arbetsförmågan utgick enligt 4 § i förordningen en årlig livränta å 450 kronor. Numera utgår därjämte förhöjning med 100 procent av ersättning för kroppsskada, som uppkommit före ingången av år 1921. Dyrtidstillägg å sagda livränta och å ersättningsförhöjningen utgår för närvarande med 40 procent till och med den 31 december 1946. Livräntan jämte ersättningsförhöjningen och dyrtidstillägget uppgå sålunda vid förlust av arbetsförmågan för närvarande sammanlagt till 1 260 kronor för år.

Ehuru lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete icke var gällande vid tiden för olycksfallet, torde riksförsäkringsanstalten emellertid böra omnämna, att, därest denna lag i dess *ursprungliga lydelse* skulle läggas till grund för livränta åt Fröberg, densamma skulle vid förlust av arbetsförmågan komma att utgå med 800 kronor för år jämte därå till och med den 31 december 1946 utgående dyrtidstillägg med 20 procent, därest Fröbergs arbetsförtjänst jämlikt de ursprungliga bestämmelserna i 9 § om skälighetsprövning vid beräkandet av arbetsförtjänsten för minderårig fastställdes till 1 200 kronor. Högsta belopp, vartill arbetsförtjänsten enligt lagens ursprungliga lydelse kunde beräknas, var 1 800 kronor.

Därjämte vill riksförsäkringsanstalten tillägga, att, därest 1916 års olycksfallsförsäkringslag i dess *nuvarande lydelse* varit tillämplig med avseende på det Fröberg övergångna olycksfallet och hans arbetsförtjänst vid fastställandet av livränta jämlikt bestämmelserna i 9 § för skadad, som ej fyllt 18 år, skäligen beräknats till 2 400 kronor, skulle anstalten med hänsyn till att hans tillstånd kräver särskild vård hava tillerkänt honom livränta med 1 920 kronor för år, motsvarande 80 procent av 2 400 kronor, däri icke inberäknat numera utgående 20 procent dyrtidstillägg å livränta, som grundar sig på olycksfall före den 1 januari 1941.

Principiellt finner riksförsäkringsanstalten det riktigast att, om understöd anses böra beredas Fröberg, sådant understöd bestämmes enligt grunderna i 1901 års olycksfallsersättningslag. I betraktande av det jämförelsevis ringa belopp, som då skulle komma att utgå, och det förhållandet, att Fröberg hitintills icke åtnjutit någon ersättning för de synnerliga svåra följderna av

olycksfallet, är riksförsäkringsanstalten emellertid mest böjd för att tillstyrka understöd åt Fröberg enligt grunderna i 1909 års militärsättningsförordning i dess ursprungliga lydelse.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt, att årligt understöd samt ersättning för kostnader för läkarvård och läkemedel i anledning av olycksfallet tillerkännes Fröberg, och därvid anfört följande:

Av handlingarna framgår, att sökanden i april 1913 i egenskap av skolpliktig lärjunge under obligatorisk undervisning vid statlig läroanstalt genom olycksfall ådragit sig en svår ryggrads- och ryggmärgsskada och att han till följd därav blivit oförmögen till arbete. Sedan mars 1941 synes arbetsoförmågan vara total. Han har dock icke åtnjutit något som helst understöd av statsmedel utan huvudsakligen med anlitande av egna tillgångar bekostat sitt uppehälle. Av dessa återstår nu icke tillräckligt för hans fortsatta uppehälle. Han synes icke ha någon mot honom försörjningspliktig anförvant.

På grund härav synas överstyrelsen starka billighetsskäl tala för att staten nu träder hjälpande emellan.

Beträffande storleken av understödet får överstyrelsen förorda det belopp, 1 260 kronor, som av riksförsäkringsanstalten i dess yttrande beräknats enligt grunderna i 1909 års militärsättningsförordning i dess ursprungliga lydelse. Dessutom finner överstyrelsen skäligt, att en engångsersättning beviljas sökanden såsom hjälp till bestridandet av de direkta kostnaderna för sjukvård, läkemedel och dylikt, förslagsvis 1 000 kronor.

Under hänvisning till statsmakternas tidigare beslut i likartade ärenden, exempelvis nådiga besluten den 13 september 1935 angående understöd åt förre skoleleven K. J. H. Petersson (prop. nr 116; bankoutsk. utl. nr 45 p. 51; riksd. skr. nr 256) och den 13 maj 1938 angående understöd åt förre seminarieleven B. E. L. Hellström (prop. nr 86; bankoutsk. utl. nr 17; riksd. skr. nr 114) får överstyrelsen hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att till Fröberg må utgå dels ersättning för kostnader för läkarvård och läkemedel i anledning av olycksfallet med 1 000 kronor, dels ock från och med den 1 januari 1946 under hans återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. årligt understöd av 1 260 kronor.

Statskontoret har i likhet med skolöverstyrelsen ansett skäligt, att Fröberg erhåller ett årligt understöd av statsmedel på grund av den ådragna ryggskadans. Vad beträffar frågan om understödsbeloppets storlek har ämbetsverket tillstyrkt, att understödet beräknas enligt de av skolöverstyrelsen förordade grunderna. I betraktande av de ömmande omständigheterna i föreliggande fall har statskontoret tillika ifrågasatt, huruvida icke det årliga understödet åt Fröberg skäligen borde intill tidpunkten för den nya folkpensioneringslagens ikraftträdande bestämmas till något högre belopp, förslagsvis 1 500 kronor.

På sätt skolöverstyrelsen erinrat har riksdagen tidigare beviljat årliga understöd åt personer, som skadats genom olycksfall under sin skolgång. Även i nu föreliggande ärende synas mig billighetsskäl tala för att dylikt understöd beviljas, och jag förordar sålunda, att förslag förelägges riksdagen i sådant syfte. Vad understödsbeloppet beträffar, synes mig mindre motiverat att i ett fall som det förevarande, där frågan om understöd uppkommer först mer än trettio år efter det under vederbörandes skoltid inträffade olycksfallet,

fastställa beloppet av understödet i anslutning till meddelade författningsbestämmelser om ersättning i anledning av olycksfall i arbete eller under militärtjänstgöring, utan synes mig en mera fri bedömning böra äga rum med beaktande av de föreliggande omständigheterna. För egen del finner jag ett understödsbelopp av 1 500 kronor för år vara skäligt i förevarande fall. Å beloppet böra rörliga tilläggsförmåner icke få åtnjutas. Understödet synes mig böra få utgå räknat från och med den 1 januari 1946. För egen del finner jag mig icke böra förorda, att Fröberg — på sätt skolöverstyrelsen tillstyrkt — utöver det årliga understödet kommer i åtnjutande av särskild engångsersättning för bestridande av sjukvårdskostnader m. m.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre eleven vid östra realskolan i Göteborg, filosofie kandidaten Gunnar Johannes Fröberg må, räknat från och med den 1 januari 1946, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära ett årligt understöd av 1 500 kronor, varå rörliga tilläggsförmåner icke skola utgå.

13:o.

Förra städerskan vid högre allmänna läroverket i Uppsala Hulda Karolina Andersson, född Pettersson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Andersson är född den 20 november 1885 och således 61 år gammal;

att hon under omkring 9 månader av ettvarvt av åren 1919—1945 tjänstgjort såsom städerska vid högre allmänna läroverket i Uppsala;

att hennes dagliga arbetstid uppgått till $5\frac{1}{2}$ timmar under åren 1930—1935, 4 timmar under år 1936, 3 timmar under åren 1937 och 1938 samt 4 timmar under tiden därefter;

att arbetstiden före år 1930 icke kan exakt angivas men antages hava understigit 4 timmar;

att Andersson i ersättning för städningsarbetet under de tre senaste åren uppburit i medeltal omkring 1 030 kronor för år;

samt att Anderssons arbetsförmåga på grund av sjukdom är väsentligt nedsatt.

Statens pensionsanstalt har enligt beslut den 17 maj 1946, enär det icke visats, att Andersson under minst 15 år innehaft sådan anställning i statens tjänst, som kan anses hava utgjort hennes huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla, funnit sig med hänsyn till bestämmelserna i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst förhindrad att tilldela Andersson pension.

Hos Kungl. Maj:t har *rektorn* vid högre allmänna läroverket i Uppsala hemställt om pension åt Andersson.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt, att pension tillerkännes Andersson med ett belopp av 408 kronor för år.

Jämväl *statens pensionsanstalt* har förordat, att pension utverkas åt Andersson. I fråga om pensionens belopp har pensionsanstalten — i betraktande av att pensionens grundbelopp vid en daglig arbetstid av i medeltal 4—4 1/2 timmar och en anställningstid av 19—20 år torde hava bestämts till 432 kronor, därest förenämnda kungörelse den 30 juni 1942 (nr 696) varit å Andersson tillämplig — föreslagit att pensionens grundbelopp bestämdes till nämnda belopp.

Det synes mig skäligt, att Andersson, räknat från och med den 1 juli 1946, får komma i åtnjutande av pension med av statens pensionsanstalt föreslaget belopp, 432 kronor. Å nämnda belopp utgå rörligt tillägg och kristillägg. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förra städerskan vid högre allmänna läroverket i Uppsala Hulda Karolina Andersson, född Pettersson, må, räknat från och med den 1 juli 1946, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 432 kronor.

14:o.

Extra frökontrollbiträdet vid statens centrala frökontrollanstalt Nelly Karolina Svensson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Svensson är född den 12 september 1886 och således 60 år gammal;

att hon sedan den 8 oktober 1928 varit anställd vid statens centrala frökontrollanstalts filial i Alnarp, därav såsom timavlönat biträde intill den 1 juli 1942 och såsom extra frökontrollbiträde i lönegrad Ex 4 under tiden där-
efter;

att den effektiva tjänstetiden före den 1 juli 1942 utgjort omkring 10 år 6 månader, i anledning varav anställningstiden vid utgången av år 1947, då det är avsett att hon skall lämna sin anställning, kan beräknas till omkring 16 år;

samt att Svensson före nyss omförmälda statliga anställning alltsedan ingången av år 1915 tjänstgjorde vid frökontrollanstalten i Lund, vilken år 1928 ombildades till filial av statens centrala frökontrollanstalt, och därvid innehade säsonganställning under omkring 10 månader för år till och med år 1917, efter vilken tid hon var årsanställd.

Hos Kungl. Maj:t har *styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt* hemställt om utverkande av pension åt Svensson. Styrelsen har därvid anfört, att Svensson, som varit ett skickligt och plikttroget frökontrollbiträde och ägnat större delen av sitt liv åt frökontrollarbete, endast på grund av den tidigare ytterligt långsamma befordringsgången vid frökontrollanstalten ej lyckats ernå en pensionsberättigande anställning.

Statskontoret har tillstyrkt pension åt Svensson till belopp av 1 368 kronor för år och därvid i avseende å beräkningen av pensionsbeloppet anført följande:

Statskontoret föreslår, att vid bestämmande av beloppet av Svenssons pension hänsyn toges till anställningen vid frökontrollanstalten i Lund i sådan utsträckning, att en sammanlagd tjänstetid av 27 år tillgodoräknas henne. För Svensson, som för närvarande åtnjuter avlöning enligt lönegrad Ex 4 löneklass 2, synes icke böra tillämpas lägre tjänstepensionsunderlag än som gäller för befattningshavare i lönegrad Eo 1 eller 1 680 kronor. Ämbetsverket får alltså förorda, att Svenssons pension bestämmes till $(1\ 680 - \frac{12}{120} \times 1\ 680 = 1\ 680 - 168 = 1\ 512; 1\ 512 - 151 =) 1\ 361$ kronor eller avrundat 1 368 kronor för år. Å pensionen bör utgå rörligt tillägg och kristillägg.

I anslutning till statskontorets förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att extra frökontrollbiträdet vid statens centrala frökontrollanstalt Nelly Karolina Svensson må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1 368 kronor.

15:o.

Förre skepparen Axel Olsson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Olsson är född den 15 november 1881 och således 65 år gammal;

att han, som under åren 1897 och 1899—1901 varit sin fader behjälplig vid ombesörjandet av transporter för lotsverkets räkning och under år 1898 under en tid av sju månader tjänstgjort å ett lotsverket tillhörigt fartyg, under åren 1902—1946 medelst en honom tillhörig motorkutter ombesörjt transporter för lotsverkets räkning av förnödenheter och materiel till lots- och fyrplatser samt av materiel till lotsverkets byggnadsarbeten, företrädesvis inom västra lotsdistriktet;

att han — i likhet med vad som gäller beträffande hos lotsverket anställda, å verket tillhöriga motorkuttrar tjänstgörande skeppare — haft skyldighet att under de dagar eller delar av dagar, då transporter icke förekommit, tjänstgöra såsom byggnadsarbetare vid lotsverkets arbeten, som regelmässigt årligen pågå under tiden april—november månader;

att hans sammanlagda tjänstgöringstid hos lotsverket efter fyllda 18 år kan beräknas till omkring 29 år;

att den Olsson tillhöriga motorkuttern varit speciellt utrustad och inredd med hänsyn till dess användning för lotsverkets räkning och att kuttern allenast undantagsvis av Olsson använts under den del av året, då densamma icke disponerats av lotsverket;

att Olsson uppburit ersättning från lotsverket — innefattande, förutom arvode till honom själv, jämväl lega för motorkuttern samt ersättning till en hos

Olsson anställd, å kuttern tjänstgörande motorskötare — med belopp, som i genomsnitt under de senaste fem åren uppgått till omkring 11 500 kronor;

att ersättningen städse avpassats så att Olssons egen arbetsförtjänst beräknats skola i möjligaste mån motsvara den — under senare år enligt kollektivavtal bestämda — avlöning, som under varje tidsperiod utgått till de hos lotsverket anställda, å verket tillhöriga motorkuttrar tjänstgörande skepparna;

att sistnämnda skeppare äro underkastade 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare och hänföras till pensionsgrupp 2, omfattande arbetare i anställning, för vilken kräves särskild yrkesutbildning;

samt att arbetet hos lotsverket utgjort Olssons huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla.

Hos Kungl. Maj:t har *lotsstyrelsen*, i anledning av en av Olsson till styrelsen ingiven ansökning, hemställt om pension åt Olsson till ett belopp av 1 464 kronor för år jämte tilläggsförmåner och därvid anført i huvudsak följande:

Orsaken till att Olsson icke knutits fastare vid lotsverket är framför allt att söka i den omständigheten, att det befunnits förmånligare för staten att låta Olsson på eget ansvar och medelst den honom tillhöriga kuttern ombesörja transporterarna än att inköpa en för ändamålet lämplig motorkutter och anställa personal för skötseln av en dylik båt.

Olsson har under en lång följd av år anlitats av lotsverket för utförande av ett ansvarsfullt och för lotsverket betydelsefullt arbete. Lotsstyrelsen kan vitsorda, att Olsson därvid städse fullgjort sina åligganden på ett föredömligt och förtjänstfullt sätt. Enligt styrelsens uppfattning bör den anställningsform, som vunnit tillämpning i detta speciella fall och som medfört, att Olsson icke kunnat bliva underkastad tjänstepensionsreglementet för arbetare, icke få utgöra hinder för beviljande av pension åt Olsson. Styrelsen får sålunda livligt tillstyrka Olssons ansökning om erhållande av en årlig pension av statsmedel. Med utgångspunkt från det pensionsbelopp, som för närvarande tillerkännes arbetare, vilken är underkastad 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare och som hänförts till pensionsgrupp 2 av detta reglemente, samt med hänsynstagande till den omständigheten, att Olsson icke erlagt pensionsavgifter, får lotsstyrelsen såsom skälig pension åt Olsson förorda ett belopp av 1 464 kronor, å vilket belopp böra få utgå enahanda tilläggsförmåner som å pensioner enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare.

Statskontoret har anført, att ämbetsverket — ehuru väl ämbetsverket funne det i viss mån tveksamt, om Olssons anställningsförhållanden varit sådana, att statsverket borde sörja för hans pensionering — dock med hänsyn till de i ärendet föreliggande säregna omständigheterna icke ville göra erinran mot att pension utverkades åt Olsson. Enligt statskontorets mening borde pensionen åt Olsson avvägas i enlighet med de grunder, som innefattas i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696; ändr. 462: 1946) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst. Då Olsson räknade en tjänstetid av 29 år, borde för honom högst ifrågakomma det pensionsbelopp, som enligt dessa bestämmelser gällde för manlig arbetare med en tjänstetid av angivna omfattning eller 1 152 kronor för år. Med pensionen borde följa rätt till rörligt tillägg och kristillägg.

Med biträdande av den ståndpunkt, som av statskontoret intagits i förevarande ärende, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre skepparen Axel Olsson må, räknat från och med den 1 januari 1947, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1 152 kronor.

16:o.

Förra reservpostexpeditören Aina Guméus, född Sandberg. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Guméus, som är änka, är född den 22 april 1880 och således 66 år gammal;

att hon antagits till extra ordinarie postexpeditör den 30 april 1898 samt befordrats till extra biträde från och med den 1 april 1899;

att hon övergått till reservanställning från och med den 31 augusti 1902, vilken anställning hon innehaft intill den 1 december 1946;

att hon under reservanställningen — med undantag för åren 1903—1910 — under vissa tider, senast hösten år 1945, anlåtats för tjänstgöringsuppdrag, därvid hon innehaft förordnanden såsom tillförordnad postexpeditör och sedan år 1935 haft sin tjänstgöring förlagd till Karlskrona;

att hennes sammanlagda effektiva tjänstetid uppgått till 18 år 6 månader 15 dagar;

att tjänstgöringen i medeltal för år omfattat 65 dagar under åren 1911—1924, 221 dagar under åren 1925—1928, 132 dagar under åren 1929—1936 och 280 dagar under åren 1937—1944 samt under år 1945 uppgått till 37 dagar;

att hon i avlöning från postverket under åren 1940—1944 uppburit i medeltal 3 306 kronor för år;

samt att hon åtnjuter familjepension efter sin den 16 augusti 1935 avlidne man, postmästaren av klass 1 B C. H. E. Guméus, vilken pension sedan den 1 juli 1946 utgår med 2 112 kronor för år jämte rörligt tillägg och kristillägg.

Generalpoststyrelsen har hos Kungl. Maj:t hemställt om utverkande åt änkefru Guméus av en årlig pension av 1 536 kronor, att utgå från och med den 1 december 1946, och har därvid anfört, bland annat, följande:

Generalpoststyrelsen, som med hänsyn bland annat till fru Guméus' ålder icke ansett sig kunna bereda henne extra ordinarie anställning i verket, därvid även hennes pensionsfråga skulle ordnats, finner skäligt, att hon erhåller pension av statsmedel. Med utgångspunkt från det i 1941 års allmänna tjänstepensionsreglemente fastställda tjänstepensionsunderlaget för extra ordinarie tjänstemän i 11:e lönegraden, till vilken lönegrad reservpostexpeditörerna närmast äro hänförliga, synes pensionsbeloppet böra bestämmas till 1 536 kronor, därvid det på tjänstetiden — 18 år 6 månader — beräknade pensionsbeloppet minskats med 10 % med hänsyn därtill att pensionsavgifter icke erlagts.

Statskontoret har förklarat sig icke hava något att erinra emot, att pension av statsmedel beredes änkefru Guméus med det av generalpoststyrelsen föreslagna beloppet. Ämbetsverket har därvid vidare anfört följande:

Statskontoret vill emellertid erinra, att Guméus enligt uppgift såsom änka efter postmästaren av klass 1 B C. H. E. Guméus uppbär en författningsenlig familjepension, vilken med tillämpning av kungörelsen nr 575/1946 uppräknats till ett årligt belopp av 2 112 kronor. I betraktande av att sagda reglering av familjepensionen innebär en nära anpassning till den familjepension, som skulle ifrågakomma i motsvarande befattning vid en tillämpning av 1941 års allmänna familjepensionsreglemente, 2 340 kronor, och att denna senare familjepension skulle vid förening med tjänstepension bliva jämlikt 18 § nämnda reglemente föremål för viss reducering, högst en fjärdedel, torde det kunna ifrågasättas, huruvida icke, därest en tjänstepension beviljas Guméus i enlighet med förslaget, till henne nu utgående familjepension bör efter prövning av Kungl. Maj:t undergå viss jämkning.

Ehuru Guméus' tjänstgöring hos postverket varit av i viss mån sporadisk natur och även sammanlagt icke är av mer avsevärd omfattning, vill jag icke motsätta mig, att hon kommer i åtnjutande av pension på grund av densamma. Det av generalpoststyrelsen ifrågasatta pensionsbeloppet synes mig emellertid för högt i förhållande till den av Guméus fullgjorda tjänstgöringen och de av henne åtnjutna löneförmånerna. Av praktiska skäl synes mig vidare det avdrag, som Guméus bör vidkännas på grund av åtnjutandet av såväl tjänst- som familjepension, böra ske i form av minskning av tjänstepensionen, och synes avdraget böra beräknas till omkring en fjärdedel av familjepensionens belopp. Med iakttagande härav och med beaktande av i övrigt föreliggande förhållanden vill jag förordna, att tjänstepensionen åt Guméus bestämmas till ett nettobelopp av 600 kronor för år jämte rörligt tillägg och kristillägg, att utgå från och med den 1 december 1946. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förra reservpostexpeditören Aina Guméus, född Sandberg, må, räknat från och med den 1 december 1946, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 600 kronor, att utgå av postmedel.

17:o.

Förra platsvakten vid statens järnvägar Malvina Antoinetta Holmberg.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Holmberg är född den 15 december 1888 och således 58 år gammal;

att hon under tiden 15 maj 1931—31 oktober 1945 varit anställd i statens järnvägars tjänst såsom platsvakt vid Sandåkra järnväghållplats under en sammanlagd tid av 14 år 28 dagar;

att hon slutat sin anställning hos statens järnvägar på grund av sjukdom;

att hennes dagliga arbetstid i medeltal uppgått till omkring 7 timmar;

att hennes avlöningsförmåner under de sista fem åren av anställningstiden i medeltal uppgått till omkring 1 325 kronor för år;

samt att Holmbergs make, förre stationskarlen Olof Alfred Ferdinand Holmberg, som är född år 1886 och på grund av sjukdom avgick ur statens järnvägars tjänst år 1931, uppbär sjukpension med sammanlagt omkring 2 500 kronor för år, varjämte han på grund av olycksfall i arbete år 1909 äger uppbära en livränta å omkring 445 kronor för år.

Enär Malvina Antoinetta Holmberg icke varit anställd i statens tjänst under en tid av fulla 15 år, har hon icke kunnat komma i åtnjutande av pension enligt de i förevarande fall eljest tillämpliga bestämmelserna i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst.

Holmberg har hos Kungl. Maj:t anhållit att komma i åtnjutande av pension.

Järnvägsstyrelsen har med hänsyn till att Holmberg icke innehaft anställning i statens tjänst under minst 15 år ansett sig icke kunna tillstyrka ansökningen.

Statens pensionsanstalt har anslutit sig till vad järnvägsstyrelsen i ärendet anfört.

Såsom av det förut anförda framgår har Holmberg efter något över 14 års tjänstgöring nödgats sluta sin anställning vid statens järnvägar på grund av sjukdom. Därest denna icke mellankommit, hade Holmberg vid uppnåendet av 60 års ålder kunnat åberopa betydligt längre tjänstetid än vad som erfordras för pension enligt förenämnda kungörelse den 30 juni 1942, nr 696. Med hänsyn till sålunda föreliggande förhållanden och med beaktande tillika av att Holmbergs arbete i statens järnvägars tjänst på grund av längden av den dagliga arbetstiden varit av betydligt större omfattning än den tjänstgöring, som kunnat åberopas av åtskilliga anställningshavare, som efter särskilt medgivande av riksdagen erhållit pension, anser jag mig böra förorda, att förslag förelägges riksdagen om beredande av pension åt Holmberg. Pensionen, som torde böra få utgå från och med den 1 juli 1946, synes mig böra fastställas till något lägre belopp än lägsta pension enligt nyss omförmälda kungörelse, förslagsvis till 432 kronor för år, med rätt för Holmberg att härå åtnjuta rörligt tillägg och kristillägg. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förra platsvakten vid statens järnvägar Malvina Antoinetta Holmberg må, räknat från och med den 1 juli 1946, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 432 kronor, att utgå av trafikmedel.

18:o.

Förre byggmästaren vid statens vattenfallsverk Carl Hjalmar Rudolf Fransson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att byggmästaren Fransson är född den 9 augusti 1882 och således 64 år gammal;

att han varit anställd under tiden 11 september 1912—30 april 1913 vid statens vattenfallsverk såsom utsättare vid Älvkarleby kraftverksbyggnad samt under tidsperioderna 2 augusti 1916—31 mars 1923 och 13 juli 1925—31 december 1927 såsom schaktmästare vid statens järnvägar;

att Fransson den 22 december 1939, efter 12-årig anställning vid enskild entreprenörsfirma, blivit anställd vid statens vattenfallsverk för färdigställande av vissa pågående förstärkningsarbeten vid Älvkarleby kraftverk samt därefter för olika arbetsuppgifter bibehållits i vattenfallsverkets tjänst intill utgången av mars månad 1946, då anställningen upphört i samband med att Fransson insjuknat, dock att Fransson för ett arbete av tillfällig art ånyo blivit anställd vid vattenfallsverket under augusti—december månader 1946;

att Franssons sammanlagda anställningstid i statens tjänst uppgår till mellan 16 och 17 år;

att han sedan den 1 januari 1942 åtnjutit en månadsavlöning av 583 kronor 50 öre jämte tjänstgöringstraktamente om 5 kronor för dag;

samt att vattenfallsstyrelsen tillerkänt Fransson pension enligt bestämmelserna i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, vilken pension för närvarande utgår med 696 kronor för år jämte rörligt tillägg och kristillägg.

Hos Kungl. Maj:t har Fransson — under förmenande att den honom tillerkända pensionen icke kunde anses stå i rimlig proportion till de av honom åtnjutna avlöningsförmånerna och de arbetsuppgifter, som ålegat honom — hemställt att komma i åtnjutande av förbättrade pensionsförmåner.

Vattenfallsstyrelsen har i avgivet utlåtande anfört, att frågan om pensionering av Fransson blivit aktuell i samband med att Fransson insjuknat i början av år 1946 samt att styrelsen vid då företagen prövning av pensionsfrågan kommit till det resultat, att de enda pensionsbestämmelser, som kunde vara tillämpliga i förevarande fall, vore de, som innefattades i förenämnda kungörelse den 30 juni 1942, nr 696. Därest emellertid Kungl. Maj:t skulle finna skäligt att tillerkänna Fransson en högre pension än den vattenfallsstyrelsen beviljat honom med stöd av nyssberörda kungörelse, hade vattenfallsstyrelsen intet att invända däremot.

Statskontoret har förklarat sig icke vilja motsätta sig, att Fransson tillerkännes en tilläggs pension å 504 kronor för år och har därvid anfört, bland annat, följande:

Med hänsyn särskilt till det förhållandet, att sökandens statsanställningar i stort sett haft tillfällig karaktär, förefaller det statskontoret tveksamt, om

pension bör beredas sökanden i vidare mån än som redan ifrågakommit genom tillämpning å honom av de i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696) meddelade summariska pensioneringsbestämmelserna.

Å andra sidan kan emellertid icke bestridas, att den sökanden med stöd av nämnda kungörelse tillförsäkrade pensionen, utgörande 696 kronor för år, icke står i skäligt förhållande till de löneförmåner, sökanden åtnjutit i sin senaste anställning hos statens vattenfallsverk. Statskontoret vill därför icke motsätta sig, att till sökanden utgår en tilläggspension, beräknad till så stort belopp, att de sammanlagda pensionsförmånerna komma att utgöra 1 200 kronor för år (jämte rörligt tillägg och kristillägg), eller sålunda till (1 200 — 696 =) 504 kronor. Ifrågavarande pension jämte därå belöpande tillägg torde böra utgå av statens vattenfallsverks medel.

Jag finner mig böra förorda, att i enlighet med den av statskontoret intagna ståndpunkten förslag förelägges riksdagen om beredande åt Fransson av tilläggspension till belopp av 504 kronor för år jämte tilläggsförmåner. Tilläggspensionen synes böra få av Fransson åtnjutas från och med ingången av år 1947. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre byggmästaren vid statens vattenfallsverk Carl Hjalmar Rudolf Fransson må, räknat från och med den 1 januari 1947, under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — tilläggspension till belopp av 504 kronor för år, att utgå av statens vattenfallsverks medel.

19:o.

Flygplatsvakterna Carl Alfred Nimrod Berg och Anders Gustav Brückzén.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

beträffande *Berg*,

att han är född år 1880 och således under år 1947 uppnår 67 års ålder;

att han under tiden 1 oktober 1922—18 september 1923 tjänstgjort såsom förman vid södra Sveriges statsarbeten;

att han under tidsperioderna 21 april 1925—1 september 1925, 29 oktober 1925—31 juli 1929 och 23 januari 1931—15 oktober 1935 varit anställd vid statens arbetslöshetskommission, därvid han sedan den 11 december 1925 tjänstgjort såsom förman eller biträdande arbetsledare;

att han sedan den 1 oktober 1938 tjänstgjort såsom flygplatsvakt vid Exens flygplats;

att han såsom flygplatsvakt under tiden intill den 8 april 1940 åtnjöt månatligt arvode med 40 kronor och under tiden därefter intill den 1 juli 1941 dylikt arvode med 175 kronor, varjämte han under förstnämnda tid såsom väderleksobservatör för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt uppbär ett arvode å 75 kronor för månad;

att han därefter åtnjutit arvode, motsvarande under tiden 1 juli—30 sep-

tember 1941 avlöningsförmånerna för befattningshavare i 2 löneklassen och under tiden efter sistnämnda dag avlöningsförmånerna för befattningshavare i 4 löneklassen i civila icke-ordinariereglementet;

samt att han beräknas lämna sin anställning med utgången av juni månad 1947; och

beträffande *Brückzén*,

att han är född år 1879 och således under år 1947 uppnår 68 års ålder;

att han varit fast anställd såsom manskap vid krigsmakten under åren 1899—1903;

att han under tidsperioderna 21 september 1921—3 december 1926, 2 maj—16 september 1927, 17 augusti—26 september 1929, 23 oktober 1929—17 januari 1930, 12 maj 1930—11 februari 1931 och 1 november 1933—20 juli 1938 varit anställd såsom arbetare, förman eller förrådsman vid ostkustbanans järnvägsbyggnad, telegrafverket eller statens arbetslöshetskommission;

att han sedan den 1 oktober 1938 tjänstgjort såsom flygplatsvakt vid Norrtälje flygplats;

att han såsom flygplatsvakt under tiden intill den 15 februari 1941 åtnjöt månatligt arvode med 75 kronor och under tiden därefter intill den 1 juli 1941 med 200 kronor, varjämte han under förstnämnda tid såsom väderleksobservatör för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt uppbar ett arvode av 75 kronor för månad;

att han därefter åtnjtit arvode, motsvarande under tiden 1 juli 1941—30 juni 1944 avlöningsförmånerna för befattningshavare i 2 löneklassen och under tiden efter sistnämnda dag avlöningsförmånerna för befattningshavare i 4 löneklassen i civila icke-ordinariereglementet;

samt att *Brückzén* beräknas lämna sin anställning med utgången av juni månad 1947.

Luftfartsstyrelsen har hemställt om utverkande åt *Berg* och *Brückzén* av pension från och med den 1 juli 1947.

Statskontoret har tillstyrkt, att pension beredes *Berg* och *Brückzén* vid avgång ur tjänst, och har ämbetsverket därvid i fråga om pensionsbeloppets storlek anfört följande:

Berg och *Brückzén* åtnjuta sedan den 1 oktober 1941 respektive den 1 juli 1944 arvode, motsvarande lön enligt 4 löneklassen i civila icke-ordinariereglementets löneplan Eo jämte därå utgående tillägg. Sagda löneklass utgör slutlöneklassen för 1 lönegraden i samma löneplan, varför för såväl *Berg* som *Brückzén* bör kunna tagas i beräkning ett pensionsunderlag av 1 680 kronor. Vid avgång ur tjänst torde *Berg* och *Brückzén* äga tillgodoräkna anställningstid i statens tjänst av respektive 18 år 6 månader 26 dagar och 24 år 1 månad 25 dagar. Med beaktande av att några pensionsavgifter icke erlagts synes pensionen alltså lämpligen böra bestämmas för *Berg* till $(1\ 680 - 45/120 \times 1\ 680 = 1\ 680 - 630 = 1\ 050; 1\ 050 - 105 =) 945$ kronor eller avrundat 948 kronor för år samt för *Brückzén* till $(1\ 680 - 23/120 \times 1\ 680 = 1\ 680 - 322 = 1\ 358; 1\ 358 - 136 =) 1\ 222$ kronor eller avrundat 1 224 kronor för år. Å pensionsbeloppen böra utgå rörligt tillägg och kristillägg.

I likhet med ämbetsverken anser jag skäligt, att Berg och Brückzén få komma i åtnjutande av pension efter det de lämnat sina anställningar. Med hänsyn därtill att anställningstiden såväl för Berg som för Brückzén till icke oväsentlig del infaller efter det befattningshavarna uppnått normal avgångsålder, finner jag mig emellertid böra förordna, att de av statskontoret ifrågasätta pensionsbeloppen något minskas, förslagsvis till 840 kronor respektive 1 092 kronor. I enlighet härmed och då pensionerna synas böra bestridas från luftfartsfonden hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att envar av flygplatsvakterna Carl Alfred Nimrod Berg och Anders Gustav Brückzén må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från luftfartsfonden uppbära en årlig pension, Berg å 840 kronor och Brückzén å 1 092 kronor.

Vad föredraganden ovan under punkterna 1:0—19:0 hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Karl-Ingmar Edstrand.